

## СЕКЦІЯ 9. НОВАЦІЇ В МИСТЕЦТВОЗНАВЧІЙ СФЕРІ

### ДИЗАЙН ЯК ВІДОБРАЖЕННЯ КУЛЬТУРНИХ КОДІВ: СИМВОЛІКА ВІЗУАЛЬНИХ РІШЕНЬ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-504-7-55>

**Хлапова Анна Артемівна**

*студентка I курсу магістратури факультет мистецтва і дизайну  
Міжнародний гуманітарний університет*

**Афтенієва Олександра Олександрівна**

*студентка I курсу магістратури факультет мистецтва і дизайну  
Міжнародний гуманітарний університет*

*керівник: Татарнікова Анжеліка Анатоліївна*

*доктор мистецтвознавства, доцент,  
завідувач кафедри мистецтвознавства  
та загальногуманітарних дисциплін  
Міжнародний гуманітарний університет  
м. Одеса, Україна*

Дизайн є невід'ємною та актуальною складовою сучасного життя, що відіграє ключову роль у збереженні та популяризації національної ідентичності, інтегруючи традиційні елементи культурної спадщини у сучасні дизайнерські рішення [1]. Візуальні образи виконують не лише естетичну функцію, але й несуть у собі глибокі смисли, які розкриваються у контексті певної культури. Саме тому дослідження культурних кодів у дизайні допомагає краще зрозуміти, як символіка, кольори та форми впливають на сприйняття інформації та взаємодію між людьми.

Культурні коди – це система знаків, символів, архетипів та смислів, що формують культурну ідентичність спільноти та відображають історичний досвід, традиції, ментальність і світогляд певної групи людей. У дизайні культурні коди проявляються через:

- використання національних орнаментів і стилістичних прийомів;
- вибір кольорової гами, що має символічне значення;
- типографіку, яка може відображати етнічні та історичні особливості;
- композиційні рішення, що враховують культурні уподобання.

Кожне суспільство має власні символи, які формувалися під впливом історичних подій, релігійних вірувань та соціальних норм. Наприклад,

використання червоного кольору в китайській культурі символізує удачу та щастя, у китайській весільній традиції червоний колір відіграє ключову роль, символізуючи любов, та процвітання. Наречена зазвичай одягає червону сукню «цзюнь куа» або «чі пао», вишиту золотими візерунками драконів і феніксів, що символізують гармонію та єдність у шлюбі. Весільний банкет також оформлюється в червоних тонах, а червоні ліхтарі та стрічки прикрашають місце святкування. Молодятам дарують червоні конверти «хунбао» з грошима, що символізують благословення на заможне життя. Червоний колір навіть у дрібницях підкреслює побажання щасливого та гармонійного шлюбу для молодої пари, тоді як у західній традиції він часто асоціюється з небезпечкою або пристрастю. Такі культурні особливості важливо враховувати при створенні візуальних комунікацій, особливо у глобальному контексті.

Важливу роль у передачі культурних кодів відіграє типографіка. Стили написання тексту можуть відображати історичні та етнічні особливості певного народу. Наприклад, українське скорописне письмо, яке було поширене в XVII–XVIII століттях, відзначалося плавними, зв'язаними літерами та використовувалося в офіційних документах, літописах і листуванні, а у сучасному дизайні застосовується як стилістичний елемент для підкреслення національної ідентичності. Готичні шрифти мають чітку культурну приналежність і використовуються в дизайні, щоб передати дух відповідної епохи – середньовіччя. Арабська каліграфія, з її витонченими лініями та плавними формами, є не лише засобом комунікації, а й мистецтвом, що передає глибокий духовний зміст. В ісламській традиції каліграфія відіграє центральну роль у сакральному мистецтві, адже зображення живих істот у релігійному контексті часто обмежене. Завдяки цьому арабська каліграфія розвинулася у високий художній стиль, де кожен штрих і вигин літери має особливе значення.

Символіка відіграє особливу роль у створенні візуальної ідентичності брендів та державних символів. Національні орнаменти, етнічні мотиви, використання гербів та прапорів у графічному дизайні допомагають передати національну ідентичність. Українська вишивка, наприклад, містить символи, що мають обереговий зміст, і її елементи часто використовуються в сучасному дизайні для підкреслення національної самобутності.

Прикладами вдалого використання дизайну як відображення культурних кодів є:

- *Логотипи та айдентика міст.* Айдентика Києва, Вільнюса, Амстердама та інших міст активно використовує історичні символи та кольорові гами, що асоціюються з регіоном. Наприклад, у візуальному стилі Києва використовується шрифт, натхненний стародавньою українською кирилицею.

- *Брендинг міжнародних компаній.* Бренди, що працюють на глобальному ринку, адаптують свою айдентика до різних культур.

Наприклад, McDonald's у Китаї використовує золотий та червоний кольори, що асоціюються з удачею, а в мусульманських країнах меню адаптується з урахуванням релігійних норм.

– *Мода та текстиль*. Багато дизайнерських будинків та брендів інтегрують традиційні орнаменти у свої колекції. Наприклад, Dior використовував африканські етнічні мотиви у своїх показах, а українські бренди, такі як Vita Kin, популяризують вишиванку у сучасному контексті.

– *Архітектура та дизайн інтер'єру*. Традиційні архітектурні стилі знаходять своє відображення у сучасних будівлях. Наприклад, у скандинавському дизайні зберігаються мінімалістичні та природні мотиви, тоді як у японському стилі інтер'єру велика увага приділяється простору та гармонії.

– *Графічний дизайн у media та рекламі*. Етнічні візерунки, символи та кольори використовуються в рекламних кампаніях. Наприклад, Google Doodle регулярно змінює свій логотип, додаючи елементи культурних свят різних країн.

У міському середовищі дизайн є важливим засобом збереження та актуалізації культурної спадщини. Графіті, вуличне мистецтво, архітектурний дизайн, візуальна айдентика міст несуть у собі культурні коди, які відображають локальні традиції та цінності. Вдале поєднання традиційних символів із сучасними графічними рішеннями дозволяє містам створювати унікальний візуальний стиль, який стає впізнаваним не лише в межах країни, а й за її межами.

З розвитком цифрових технологій та глобалізацією постає питання адаптації дизайну до різних культурних контекстів. Глобальні бренди змушені враховувати особливості сприйняття кольорів, форм та символів у різних частинах світу, щоб уникати непорозумінь та створювати комфортний досвід для користувачів. Наприклад, компанії змінюють логотипи, рекламні матеріали та навіть пакування продукції відповідно до локальних особливостей. Це допомагає встановити емоційний зв'язок із аудиторією та зробити дизайн більш інклюзивним.

Таким чином, дизайн є живим і динамічним засобом вираження культурних кодів, що поєднує національні традиції з сучасними трендами та трансформується відповідно до потреб часу. Він залишається важливим елементом комунікації, що з'єднує минуле, сучасність і майбутнє в єдиній візуальній мові.

## **Література:**

1. Нога А. Сучасний етнодизайн в айдентичі. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Вип. 77. Том 3, 2024. С. 46-52.